

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΑ'. Συνδρομή ἑτήσια: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Ἐκαστ. ἔτους καὶ εἶναι ἑτήσια. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32.

5 Ἰουλίου 1897

ΑΓΓΕΛΟΣ Σ. ΒΛΑΧΟΣ

Ἀφ' ἧς ὁ γαλλογερμανικὸς πόλεμος ἐσφυρηλάτησεν ἐν τῷ πυρὶ τῶν μαχῶν τοὺς κρίκους, οἵτινες συνέδεσαν καὶ συγκρατοῦσι τὰ διάφορα τῆς γερμανικῆς ὁμοσπονδίας τμήματα, ἡ δὲ νίκη διὰ τῆς αἰγλῆς τῆς ἐθάμβωσε τὸν κόσμον ἐκπεπληγμένον ἐκ τῆς ἀλλεπαλλήλου ἐπιτυχίας, καὶ τὸ κέντρον τῆς εὐρωπαϊκῆς ἰσορροπίας μετετέθη παρὰ τὸν Σπρέαν, ὁ πρωτεργάτης τοῦ τριπλοῦ θρίαμβου ἀπεσύρθη κατὰ μικρὸν εἰς ἀπομόνωσιν, καὶ ἀφοῦ ἀνέτρεψε τὸ καθεστὼς ἐν Εὐρώπῃ ἐζήτησε νὰ μεταβάλῃ καὶ αὐτῆς τῆς διπλωματίας τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν. Ὅτι ἦτο κοινῶς παραδεδομένον ἐν τῷ διπλωματικῷ κόσμῳ ὡς ἀναπόφευκτον κατηγορεῖτο, ὅτι γενικῶς ἐθεωρεῖτο ὡς ἔθιμον ἀνεκαίνιζοτο, καὶ ἡ τέχνη τοῦ κρύπτειν τοὺς διαλογισμούς ἐν τῇ διεθνείᾳ πολιτικῇ ἀπέβη τέχνη τοῦ φανερῶναι αὐτοὺς μετὰ θρασεύας εἰλικρινείας. Αἱ ὥρισμέναι ἡμέραι διὰ διπλωματικὰς ἀκροάσεις ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν ἐξωτερικῶν ἀντικατεστάθησαν δι' ἐκτάκτων προσκλήσεων εἰς Φρειδριχσρούε τοῦ ἐκαστοῦ διὰ τὰ γερμανικὰ σχέδια ἀναγκαιοῦντος πρεσβευτοῦ, εἰς τὰς διὰ ψύλλου πῆδημα διπλωματικὰς ἀνακοινώσεις καὶ ἐπισκέψεις ἐτέθη πρόχωμα εὐπειθέ τι καὶ εὐχέριστον ὄργανον, ψιλῶ τίτλῳ μόνον ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν, τὰς δὲ μεγάλας ὑποδοχὰς τοῦ διπλωματικοῦ σώματος παρὰ τῷ καγκελαρίῳ ἀνεπλήρωσε τὸ ἐτήσιον δεῖπνον ἐπὶ τοῖς γενεθλίοις τοῦ αὐτοκράτορος, εἰς ὃ παρακάθηνται μόνον οἱ ἀρχηγοὶ τῶν διπλωματικῶν ἀποστολῶν καὶ ἀπαγορεύεται πᾶσα πολιτικὴ συνδιάλεξις.

Ὑπὸ τοιαύτην ἀτμόσφαιραν ἡ πολιτικὴ μικροπονῆρις, ἥτις ἄλλοτε ἐθεωρεῖτο ὡς διπλωματικὴ δεξιότης ἔπαθεν ἐξ ἀσφυξίας, ἡ διλημματικότης τῶν λόγων, ἥτις ἐξυμνεῖτο ὡς πολιτικὴ ἀγχινοία καὶ εὐστροφία περιέπεσεν εἰς ἀχρηστίαν. Ἀντὶ τῆς ὡς σωτηρίας θεωρουμένης εὐκαμψίας, ἐθεσπίσθη ἡ ἀκαμψία ὡς μέσον ἐπιτυχίας, ἀντὶ δὲ τῶν περιστροφῶν καὶ ἐλιγμῶν ἡ εὐθυ ἐπὶ σκοπὸν βάλλουσα παρηρησία. Οὕτω τὰ μὴ πρωτεύοντα ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ πολιτικῇ κρά-

τη ἀπώλεσαν βαθμηδὸν πᾶσαν ἐλπίδα ἐξακκήσεως διπλωματικῆς τέχνης ἐν Βερολίνῳ καὶ ἐπεζήτησαν νὰ ἐπιτύχωσιν ἄλλως παρὰ τῇ γερμανικῇ κοινωνίᾳ ὅ,τι ἐπιμόνος τοῖς ἠρνεῖτο ἡ χαλυβδίνη τοῦ Βίσμαρκ ἰδιοτροπία. Ἐνεκαίνισθη λοιπὸν τὸ σύστημα τῆς διαπιστεύσεως παρὰ τῇ αὐλῇ τοῦ Βερολίνου ὡς πρέσβειαν προσώπων κινούντων τὸ γενικὸν ἐνδιαφέρον κατὰ τινα οἰονδήποτε τρόπον, ἀνδρῶν παρεχόντων ἐλπίδας, ὅτι ἠδύναντο νὰ καταστῶσι personae gratissimae. Καὶ τὸ παράδειγμα τῆς Ἀμερικῆς ἐμπιστευθείσης τὴν παρὰ τῇ αὐλῇ τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου ἀντιπροσωπεῖαν τῆς εἰς τὸν δοκιμώτατον τῶν ἱστοριογράφων αὐτῆς ἡκολουθήσαμεν ἀνεπιγνώστως καὶ ἡμεῖς ἐπιφυλάξαντες τὴν ἐν Βερολίνῳ πρεσβείαν διὰ τοὺς παρ' ἡμῖν ἀριστεῖς τῶν γραμμάτων. Τὸν Ραγκαβῆν διαδέχεται ὁ Βλάχος, καὶ ἂν ἐκεῖνος πρεσβύτης πλέον καὶ κεκοιμηκὼς ἐξ ὑπερπεντηκονταετοῦς δημοσίας ὑπηρεσίας ἐθεωρεῖτο ἐπιτυχγάνων ἐν τῇ θέσει, ἣν κατεῖχε, κατὰ μείζονα λόγον ὀφείλομεν νὰ προσδοκῶμεν πλήρη ἐπιτυχίαν παρὰ τοῦ κ. Βλάχου καταλαμβάνοντος τὴν θέσιν ταύτην ἐν πλήρει ἀκμῇ τῶν δυνάμεων του, ὡς γέρας πανθομολογουμένης εὐδοκίμησεως ἐν παντὶ ἔργῳ, οὐπὲρ ἐπελάβετο. Ἄλλως ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ πολυσχιδοῦς τῶν ἐνασχολήσεων ἔχει ὁ κ. Βλάχος μεγάλην ἀναλογία πρὸς τὸν ἐν τῇ πρεσβείᾳ προκατόχον του. Ἴσως ὁ κ. Ραγκαβῆς μετὰ πλειοτέρας γοργότητος ἐπεδόθη εἰς ἔργα παντοειδῆ καὶ πολλάκις ἀνόμοια, ἀλλὰ μετὰ πλείονος θετικότητος ὁ κ. Βλάχος καὶ ἐπὶ ἐδραιωτέρων βάσεων σπουδῆς συστηματικωτέρας στηριζόμενος. Ὡστε ἂν ὑπῆρχεν ἰδέα, ὅτι τὸ πολυμερές τοῦ ἀνδρὸς ὑπῆρξεν ἐκ τῶν κυριωτέρων στοιχείων τῆς ἐπιτυχίας του πρὸς τῇ γερμανομαθείᾳ, ὁ κ. Βλάχος κατ' οὐδὲν μὲν ὑπολείπεται τοῦ προκατόχου του ὡς πρὸς ἐκεῖνο, ὑπερβάλλει δὲ αὐτὸν ὡς πρὸς ταύτην. Ἀπὸ τοῦ 1863 ὅτε μετέφρασεν ἐν τῇ «Χρυσάλλιδι» μόλις ἐκ Γερμανίας ἐπανελθὼν τοὺς θεοὺς ἐν ἐξορίᾳ τοῦ Ἀἵνε μέχρι τῆς παραμονῆς τοῦ διορισμοῦ του, ὅτε ἐξέδωκε τὰ Τραγούδια τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ, τὸν φιλολογικὸν του βίον κατέχει κατὰ μέγα μέρος ἐργασία ἀκαταπόνητος, ὅπως γνωρίσῃ τὸ

ἑλληνικὸν τὰ ἀριστουργήματα τῆς γερμανικῆς φιλολογίας καὶ προσοικειωθῇ τὰς εὐχύμους γερμανικὰς ἐννοίας ὑπὸ τὸ προκλητικὸν ἔνδυμα τῆς μητρικῆς γλώσσης. Διὰ τοῦ κ. Βλάχου ἐγνώρισεν ἡ ἑλληνικὴ σκηνὴ τὸν Κοτσεβοῦ καὶ δι' αὐτοῦ ἀνεβιβάσθη ὁ *Κλαβίριος* τοῦ Γκαϊτε ἐπ' αὐτῆς. Εἰς αὐτὸν ὀφείλομεν τὴν ἀρίστην τῶν μεταφράσεων τοῦ *Nathan* τοῦ *Sogou* τοῦ Λέσσιγγ καὶ τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας τοῦ Μενδελσῶνος Βαρθόλδη. Ἡ ἐξελληνίσας μάλιστα τοῦ τελευταίου τούτου ἔργου δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀπλὴ μετάφρασις, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐπεξεργασία αὐτοῦ. Τοῦτο πρῶτος ἀνεγνώρισεν αὐτὸς ὁ γερμανὸς ἱστοριογράφος, καὶ ὅταν λαβὼν τὸν πρῶτον τόμον διεξῆλθεν αὐτὸν καὶ ἐμελέτησε τὰς ὑπὸ τοῦ κ. Βλάχου ἐπενεχθεῖσας διορθώσεις ἐν τῇ κειμένῃ ἔγραψε πρὸς αὐτὸν θερμὴν εὐχαριστήριον ἐπιστολήν, ἐν ᾗ δικαιολογούμενος διὰ τὰ λάθη εἰς ᾗ περιέπεσε καὶ εἶτα ἀπαριθμῶν τὰς ὑπ' αὐτοῦ ὡς συζητησίμους θεωρουμένας ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Βλάχου γενομένων διορθώσεων προσέθετε: « Πρὸς τούτοις » ὅμως μοὶ ἐδείχθη καὶ πραγματικὰς πλάνους » καὶ ἀβελειὰς περὶ τὴν ἀφήγησιν, ὥς ἀσμένως θέλω διορθῶσαι ἐν ἐπιτακτομένῳ πίνακι, » ἐφ' ὅσον τοῦτο εἶνε δυνατόν. Δι' ἐμέ τὸ » μᾶλλον εὐχάριστον θὰ ᾦτο ἂν δὲν εὐρίσκοντο ἐν τῇ κειμένῃ ».

Τοιαύτη ἀφοσίωσις τοῦ κ. Βλάχου πρὸς τὴν γερμανικὴν φιλολογίαν τῷ ἐδημιουργήσεν ἤδη θέσιν ἐν αὐτῇ τῇ Γερμανίᾳ, ἡ δὲ γερμανικὴ κυβέρνησις ἐκτιμῶσα κατ' ἀξίαν τοῦτο, ἀπένευμεν αὐτῷ κατὰ τὸ 1876 «διὰ τὰ φιλολογικὰ του ἔργα» τὸ παράσημον τοῦ Ἐρυθροῦ Ἀετοῦ. Καὶ ὡς ἀνέλαβε νὰ μεταγίση χυμούς ζωογόνους ἐκ τῆς γερμανικῆς φιλολογίας εἰς ἑλληνικὰς διανοίας, οὕτω προσεπάθησε τὸ καθ' ἑαυτὸν νὰ γνωρίσῃ καὶ εἰς τοὺς γερμανοὺς τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα, τὴν γλώσσαν τῆς, τὴν φιλολογίαν τῆς, τὴν σύγχρονον ἱστορίαν τῆς καὶ τοὺς ἐπισήμους ἄνδρας τῆς. Ὡς συντάκτης τῶν περὶ Ἑλλάδος ἄρθρων ἐν τῷ ἐγκυκλοπαιδικῷ λεξικῷ τοῦ Βροκχάους ὑπῆρξεν ἡ ἐνοῦσα τὴν σημερινὴν Ἑλλάδα μετὰ τοῦ μεγάλου γερμανικοῦ κοινοῦ γέφυρα, ὡς ὑπῆρξεν ὡς μεταφραστὴς τῶν γερμανικῶν ἀριστουργημάτων τ' ἀνάπαλιν δι' ἡμᾶς. Δύναται δὲ καὶ ἔτι πλέον νὰ θεωρηθῇ, ὡς ὁ εἰς Γερμανίαν εἰσηγητὴς τῆς νεοελληνικῆς, ἥς ἐξέδωκε πρὸς χρῆσιν τῶν Γερμανῶν χρησιμὰς καὶ γραμματικὴν τὸ τέταρτον ἤδη προ διετίας ἐκδοθεῖσαν. Ὡς ὁ κατ' ἐξοχὴν ἐνὼν τὰς δύο χώρας καὶ δύο λαοὺς ἀνὴρ συνεδέετο στενῶς πρὸς πάντα ἐπίσημον καὶ διακεκριμένον Γερμανὸν ζήσαντα ἐν Ἑλλάδι. Καὶ ποτε μὲν ἡ σχέσις του αὕτη τῷ προσεπόρισε τῶν μικρορραδιοῦργων τὰς ταπεινὰς συκοφαντίας, ἀλλ' οἱ

γνωρίζοντες αὐτόν, ἡ οἱ ἐν Γερμανίᾳ διατρίψαντες, εὐκόλως ἠδύναντο νὰ ἐννοήσωσιν, ὅτι ἡ σχέσις αὕτη ἐστηρίζετο μόνον ἐπὶ τῆς πνευματικῆς ἀγχιστείας του πρὸς τὸν γερμανικὸν πολιτισμόν.

Εἶνε δὲ περίεργον πῶς ὁ κ. Βλάχος ἐν καὶ ἡμισυ μόνον ἔτος διατρίψας ἐν Γερμανίᾳ ὡς σπουδαστής, ὅχι μόνον ὡς ἄριστα τὴν γλῶσσαν ἐξέμαθεν, ἀλλὰ καὶ ἐποτίσθη οὕτως εἰπεῖν ὅλην τὴν θετικότητα τοῦ γερμανικοῦ πνεύματος καὶ τῆς γερμανικῆς παιδείας, καθόσον ἔχει φαίνεται ἐκ φύσεως τὸ δῶρον τῆς ταχείας ἐξοικειώσεως μὲ τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν φιλολογίαν τῶν προνομιοῦχων ἐν πολιτισμῷ λαῶν. Διότι τις θὰ πιστεύσῃ, ὅτι ὁ κ. Βλάχος, ὅστις ἀναμφηρίστως εἶνε ὁ πρῦτανις τῶν δοκίμων μεταφραστῶν ἐκ τῆς γαλλικῆς καὶ εἰς ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν τελειότερον γραφόντων τὴν γλῶσσαν ταύτην, οὐδέποτε ἐζήσεν ἐν Γαλλίᾳ εἰμὴ μόνον ἐβδομάδας τινὰς περιοδικῶς χάριν περιηγήσεως! Καὶ ὅμως ἀπὸ τοῦ 1852 ὅτε ἐδημοσίευσεν τὸ πρῶτον τοῦ ἔργου, μετὰφρασίν τινα ἐκ τοῦ γαλλικοῦ, ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῶν Μαθητῶν» τῇ κατόπιν «Ἐφημερίδι τῶν φιλομαθῶν» κληθείση, μέχρι σήμερον, ὅτε δημοσιεύει τὴν μετάφρασιν τοῦ *Ἐμπρηστοῦ* ἐν τῇ «Ἐστίᾳ», ὁ κ. Βλάχος δὲν ἔπαυσεν ἀντλῶν ἐκ τῆς γαλλικῆς φιλολογίας τροφήν διὰ τοὺς Ἕλληνας. Χάριν τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς διεσκεύασεν τὴν *Σύζυγον* τοῦ *Λουλουδάκη* ἐκ τῆς κωμωδίας τοῦ Thiboust, ἥτις φέρει τίτλον *Un mari dans du coton*, τὴν *Ἀπαίτησιν ζηλοτυπίας*, ἥτις μετεβαπτίσθη μὲν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἡθοποιῶν, κατὰ τὸ πατροπαράδοτον σύστημά των ὁ κ. Κρομμύδας, τιτλοφορεῖται δὲ γαλλιστὶ «Une tasse de thé», τὴν *Μαγνητιζομένην*, ἥτις γαλλιστὶ ἐπιγράφεται «Les cheveux de ma femme» καὶ τόσα ἄλλα δραματικὰ ἔργα, ἐξ ὧν δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῶσιν ἡ κωμωδία τοῦ Labiche *Πρὸς τὸ θεαθῆναι* (*Poudre aux yeux*) καὶ ἡ τραγωδία τοῦ Pichat *Λεωρίδας ἐν Θερμοπύλαις*. Τῶν δὲ μυθιστορημάτων, ἅτινα μετέφρασεν ἐκ τοῦ γαλλικοῦ, οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς ἀπὸ τοῦ 1857, ὅτε μετέφρασεν ἐν τῷ τότε ὑπὸ τοῦ κ. Ματαράγκα ἐκδιδομένῳ «Ἀθηναίῳ» τὴν *Balermine* τῆς Sand. Ἡ πρώτη του δὲ αὕτη μετάφρασις μυθιστορήματος συνδέεται καὶ μὲ τὴν παρ' ἡμῖν εἰσαγωγὴν τῆς λέξεως *δεσποινίς* ἥτις ἔκτοτε ἐπεκράτησεν. Ἡ σχέσις του ὅμως πρὸς τὴν γαλλικὴν φιλολογίαν δὲν περιορίσθη μόνον εἰς μεταφράσεις, διότι καὶ ἀριθμὸν τινα γαλλικῶν ποιημάτων ἐδημοσίευσεν, καὶ κωμωδίαν ἀναβιβασθεῖσαν ἐπὶ τῆς ἀθηναϊκῆς σκηνῆς ἔγραψε γαλλιστὶ, καὶ Λεξικὸν ἑλληνογαλλικὸν συγγράψας ἐξέδωκεν.

Ὁ ἀκούων ἐν τούτοις, ὅτι ὁ κ. Βλάχος ἐδη-

μοσίευσε τὸ πρῶτον τοῦ ἔργον ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ χαριτολόγου μακαρίτου Πανταζῆ ἐκδιδομένη ἐφημερίδι τῷ 1852 ἤθελεν ἴσως ὑποθέσει, ὅτι πρὸ πολλοῦ φέρει εἰς τὴν ράχιν τοῦ ἡμισυν αἰῶνα. Καὶ ὅμως τότε ἦτο μόλις δεκατετραετής, διότι ἐγεννήθη τῷ 1838, καὶ δὲν εἶχε συμπληρώσει τὸ εἰκοστὸν πρῶτον τῆς ἡλικίας τοῦ ἔτος ὅτε τῷ 1859 ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς νομικῆς μετὰ τὸν βαθμὶν ἀριστα, ἔγραψε δὲ καὶ τὴν μετὰ ἐν ἔτος ἐκδοθεῖσαν ἐναίσιμον διατριβὴν τοῦ περὶ ὁρκωτικοῦ συστήματος καὶ διωρίσθη ἀκόλουθος τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν. Οὕτως ἤρχισε τὸ διπλωματικὸν τοῦ σταδίου ἐν Ἑλλάδι, ὅπερ διέκοψε τῷ 1863, ὅτε ἐπιστρέψας ἐκ Γερμανίας διωρίσθη ὑπουργικὸς γραμματεὺς ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας, μέχρις οὗ τῷ 1875 ἐπανῆλθε καὶ πάλιν εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ὡς τμηματάρχης τοῦ τμήματος τῶν συνθηκῶν, διορισθεὶς ὑπὸ τοῦ κ. Τρικούπη, διὰ χειρὸς σιταβάρᾳ ἀνκλαβόντος τότε τὴν κυβερνήσιν μετὰ τὴν θύελλαν τῶν στηλιτικῶν. Ἄλλ' εἶνε περιεργον, ὅτι ἡ πρώτη καὶ μόνη θέσις, ἣν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ καθεῖξεν ὁ κ. Βλάχος ἦτο κατὰ τὸ 1861 ἐπὶ ἔτος καὶ πλέον ἢ τοῦ ἀκολουθοῦ τῆς ἐλληνικῆς πρεσβείας ἐν Βερολίνῳ, ὅπου μετὰ εἰκοσιπενταετίαν ἐπανέρχεται ὡς πρέσβυς.

Ἐν γένει ὡς ὑπάλληλος ὁ κ. Βλάχος δύναται νὰ σεμνυνῇται ἐπὶ τῷ σταδίῳ του. Διότι καὶ ἡ ὑπηρεσία του ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας ὑπῆρξεν, ὡς ἡ ἐν τῷ τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐκ τῶν εὐδοκιμωτάτων. Διορισθεὶς τῷ 1865 τμηματάρχης τῆς μέσης καὶ ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως ὑπὸ τὸν ἀείμνηστον Χριστόπουλον ὑπουργόν, ἐεργάσθη μετ' ἀξιοθαυμάστου ζήλου εἰς τὴν σύνταξιν πλήρους ὅλου συστήματος ἀναδιοργανώσεως τῶν δύο τούτων κλάδων τῆς ἐθνικῆς παιδείας. Τὰ νομοσχέδιά του ὅμως ἐκείνα, προὶόν μακρᾶς μελέτης καὶ ἐργασίας εὐσυνειδήτου, εἰσαχθέντα εἰς τὴν βουλὴν δὲν ἐπεψηφίσθησαν ὑπ' αὐτῆς ἀρνηθείσης τὴν ἐμπιστοσύνην εἰς τὸ μέγα ἐπικληθὲν ὑπουργεῖον τοῦ Κουμουνδούρου, ὅπερ συγκατέλεγε μετὰ τῶν ὑπουργῶν τοῦ τὸν νῦν πρωθυπουργόν, τὸν Δ. Βότσαρην, τὸν Χ. Χριστόπουλον καὶ ἄλλους ἀληθῶς ὑπερόχους ἄνδρας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἀπογοητευμένος ὁ κ. Βλάχος παρητήθη τῷ 1865 διὰ νὰ ἐκτεθῇ εἰς τὰς βουλευτικὰς ἐκλογὰς ὡς ὑποψήφιος ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἀττικῆς, ἔκτοτε δὲ δὲν ἠθέλησε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἐπὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ὑπουργείου, καίτοι πολλάκις ἐγένοντο αὐτῷ προτάσεις περὶ τούτου.

Ἰδοὺ δὲ πῶς παρὰ τὸν δημόσιον ὑπάλληλον ἀνακύπτει ὁ πολιτευόμενος. Ἀνήκων εἰς οἰκογένειαν ἐκ τῶν πρωτευουσῶν ἐν Ἀθήναις, καὶ υἱὸς τοῦ διαρκῶς ἐκλεγομένου βουλευτοῦ

ἐξ Ἀττικῆς καὶ πολλάκις ὑπουργοῦ χρηματίσαντος Σταύρου Βλάχου, ἀπεφάσισε νὰ πολιτευθῇ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τοῦ ὁ κ. Ἀγγελοῦ Βλάχου. Ἀπὸ τοῦ 1865 ἤρξατο ἐκτιθέμενος εἰς ἐκάστην ἐκλογικὴν πάλην ἐν τῇ Ἀττικῇ, καὶ ἀπέτυχεν ἀπαξ μὲν ὡς δήμαρχος Ἀθηναίων, τετράκις δὲ ὡς βουλευτής, πάντοτε πρῶτος ἐπιλαχὼν δι' ὀλίγας μόλις ψήφους. Ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν ἐτίμα αὐτὸν ἐκάστοτε διὰ πλειονοψηφίας ἐπιφθόνου, ἀλλ' οἱ χωρικοὶ δῆμοι μετέβαλον τακτικῶς τὸ ἀποτέλεσμα. Διότι οὐδέποτε ὁ κ. Βλάχος συγκατετέθη νὰ μετέλθῃ τὰς συνήθεις ἐκείνας ψευδοπεριποιήσεις τῶν ὑποψηφίων πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς, ἂν δὲ ἡ γενετήρια πόλις ἐξέλεγεν αὐτὸν πάντοτε, τοῦτο προήρχετο ἐκ τῆς ἐιδικῆς περιστάσεως, ὅτι ἦτο τὸ κατ' ἐξοχὴν τέκνον τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἀπετέλει τὸ καύχημα τῆς πόλεως. Ἐπρεπε δὲ νὰ ἴδῃ τις τὸν λαὸν τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας ἡμέρας ἐγκαταλείπων τὴν ἐργασίαν τοῦ κατ' ἦν ὄραν διήρχετο ἔξωθεν τῶν ἐργαστηρίων ὁ κ. Βλάχος συνέχαιρεν αὐτῷ μετ' ἀνυποκρίτου ἀγάπης ἐπὶ τῷ διορισμῷ του, διὰ νὰ πειθῇ πόσον ὁ καθαρῶς ἀθηναϊκὸς πληθυσμὸς τῆς πρωτευούσης εἶνε πάντοτε ὑπερήφανος ἐπὶ τῇ ὑπερόχῳ ἀξίᾳ τοῦ διαπρεποῦς συμπολίτου ἡμῶν. Ἡ ἀγάπη αὕτη τῶν Ἀθηναίων διετρανώθη κατὰ τὰς ἐκλογὰς τοῦ 1885 κυρίως. Ὁ λαὸς οἶονεὶ μετανῶν διὰ τὴν κατὰ τὸ παρελθὸν ἐπανειλημμένως προσγενομένην ἀδικίαν τῷ κ. Βλάχῳ, ὃν ἐπότησε τὴν πικρίαν τόσων ἐκλογικῶν ἀποτυχιῶν, ἐξελέξατο ἐπὶ τέλους πανηγυρικῶς βουλευτὴν, αὐτὸν καὶ μόνον ἐκ τοῦ ὅλου ὑπουργικοῦ συνδυασμοῦ, κατὰ τὴν 7 Ἀπριλίου. Εἰς τὸ ρεῦμα τῆς γενικῆς ἐκείνης κατακραυγῆς ἐναντίον τῆς κυβερνήσεως, ἥς ὑποψήφιος ἐξετίθετο ὁ κ. Βλάχος, μόνος αὐτὸς ἀντέσχε καὶ δὲν παρέρυθη ὑπὸ τοῦ ὀσημέραι ἐξογκουμένου χειμάρρου τῆς ἀντιδημοτικότητος, ἣν εἶχε γεννήσει συκοφαντούμενη ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ τοῦ κ. Τρικούπη.

Εἰς τὰς πάλαι ὅμως ἀλλεπαλλήλους ἀποτυχίας ἐκείνας ὀφείλει καὶ τὴν πρώτην μετὰ τοῦ νῦν προέδρου τῆς Κυβερνήσεως γνωριμίαν του. Διότι ἐπιλαχὼν δι' ὀλίγας ψήφους τῷ 1865 προσῆλθεν εἰς τὸ πρὸς ἐξελεγχθῆν τῆς ἐκλογῆς Ἀττικῆς τμήμα τῆς Βουλῆς, ὅπως ὑποστηρίξῃ τὴν ἀνάγκην τῆς παραδοχῆς καὶ ἐκτοῦ βουλευτοῦ ἐκ τῆς ἐπαρχίας, ἥτις τότε μόνον διὰ πέντε βουλευτῶν ἀντεπροσωπεύετο ἐν τῷ κοινοβουλίῳ. Ὁ κ. Τρικούπης μέλος τότε τοῦ ἐξελεγκτικοῦ ἐκείνου τμήματος ἐξετίμησε μεγάλως τὰς γνώσεις τοῦ ἐνισταμένου ὑποψηφίου καὶ ἐσχτίσθη τὸ πρῶτον μετ' αὐτοῦ. Ὅτε δὲ τῷ 1867 ἐγένετο ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν τῷ προσήνεγκε τὴν θέσιν γραμματέως πρεσβείας

ας, ἣν ἀπεποιήθη ὁ κ. Βλάχος προτιμήσας ταύτης τὴν ἐν τῷ ὑπουργεῖῳ τῆς Ἐκπαιδεύσεως τμηματάρχῃαν.

Μετὰ εἴκοσιν ὅλα ἔτη ὁ τότε ἐπιλαχὼν βουλευτὴς Ἀττικῆς ἐκτεθεὶς ὡς ὑποψήφιος μὲ τὸ πρόγραμμα τῶν ἀρχῶν τοῦ κ. Τρικούπη εἰσῆλθεν εἰς τὴν βουλὴν ἐπιτυχῶν, καὶ τὰς γνώσεις ἐκείνας, ἃς ἐξετίμησεν ὡς ἀπλοῦς βουλευτὴς Μεσολογγίου πολλαπλασιασθείσας ἔκτοτε ἐχρησιμοποίησεν ὡς ἀρχηγὸς τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Διότι ὡς βουλευτὴς ὁ κ. Βλάχος ἀνῆκων εἰς τὴν εὐαριθμὸν μὲν ἀλλ' ἐρρωμένους ἀγωνισθεῖσαν ἀντιπολιτευσιν κατὰ τοῦ ὑπὸ τὸν κ. Δηλιγιάννην ὑπουργείου ἔλαβε πάντοτε ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν κυρίως ζητημάτων τὸν λόγον καὶ ὠμίλησε μετὰ δυνάμεως καὶ παρρησίας ἀξιοζήλου, οἱ δὲ λόγοι του κατὰ τὴν συζήτησιν τῶν ἀφορώντων εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐξωτερικῶν νομοσχεδίων, προτὸν μελέτης εὐσυνειδήτου, καὶ γνώσεων εὐρείων, καὶ πείρας μακρᾶς διεκρίθησαν ἐπὶ λεπτότητι παρατηρήσεων καὶ... εἰρωνείας.

Ἐπὶ δεκαετίαν ὅλην ὡς ἀνώτατος ὑπάλληλος τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπῆρξε πρότυπον τοιούτου. Διηύθυνε τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ ὡς γενικὸς γραμματεὺς ἐν καιροῖς χαλεποῖς καὶ κρίσιμοις διὰ τὸ ἔθνος, παρηκολούθησε τὸν κ. Δηλιγιάννην εἰς τὸ βερολίνειον συνέδριον καὶ συνεργάζετο μετὰ τοῦ Κουμουνδούρου ὡς ὑπἄλληλος τῆς ἰδιαιτέρας ὅλως ἐμπιστοσύνης, κατὰ τὴν πρὸ τῆς προσαρτήσεως τῶν νέων ἐπαρχιῶν ἐποχὴν. Ὑπῆρέτησε δὲ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τῆς ἐν τῷ ὑπουργεῖῳ διαμονῆς του ὑφ' ὅλους τοὺς πρωθυπουργοὺς, ἐκτὸς τοῦ μακαρίτου Ζαΐμη, πάντοτε ἐν στενωτάτῃ συναφείᾳ μετ' αὐτῶν καὶ ἐκτελῶν τὴν ἐμπιστευτικὴν ὑπηρεσίαν. Τοῦτο συνήθως διεγείρει τὴν δυσπιστίαν τῶν νέων ὑπουργῶν πρὸς τοὺς τοιούτους ὑπαλλήλους, θεωρουμένους ὡς ὄργανα τῆς πολιτικῆς τῶν προκατόχων, καὶ οὐχὶ σπανίως ἡ κομματικὴ ἀνάγκη ἐπιβάλλει χεῖρα ἐπ' αὐτῶν. Ὁ δὲ αἰμίμηστος Κουμουνδούρος, ὅστις ὑπεργάπα τὸν κ. Βλάχον, εἰκονικώτατα ἐζωγράφισε τὴν πολιτικὴν ταύτην παρεκτροπὴν. Τοῦ κ. Βλάχου ἐπιμένοντος ποτὲ εἰς τὴν διατήρησιν προξενικοῦ τινοῦ ὑπαλλήλου ἔχοντος ἀρίστας ἐκ τῆς ὑπηρεσίας συστάσεις, ὁ Κουμουνδούρος ἀντέτεινε λέγων αὐτῷ νὰ παρασκευάσῃ τὸ διάταγμα τῆς ἀπολύσεως ἐκείνου, διότι τοῦτο ἦτο ἀπαίτησις τριῶν βουλευτῶν.

— Ἄλλ' ἐὰν ἔλθουν αὐριοι οἱ βουλευταῖ, κ. Πρόεδρε, καὶ σὰς ζητήσουν τὴν ἰδικὴν μου ἀπόλυσιν, τί θὰ κάμετε; ἠρώτησε σχεδὸν ἀγανακτῶν ὁ κ. Βλάχος.

— Καὶ θαρεῖς πῶς θὰ σέ κρατήσω; ἀπήντησε μετὰ στοργῆς μειδιῶν ὁ γλυκύτατος.

Ἐν τούτοις ὑπὸ τοιαῦτα ἔθιμα πολιτικῆς διοικήσεως ὁ κ. Βλάχος παρέμεινεν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ἐπὶ δεκαετίαν, ἐνῷ δεκάκις ἴσως ἐκυκλοφόρησεν ἡ περὶ ἀπολύσεώς του φήμη, οὐδέποτε ἐπαληθεύσασα ἀκριβῶς διότι ἡ ὑπηρεσία εἶχεν ἀνάγκην αὐτοῦ. Καθόσον οὕτω διακεκριμένος ὑπἄλληλος εἶχεν ἀποβῆ, ὥστε ὁ μακαρίτης Κουμουνδούρος συνειθίζε νὰ λέγῃ, ὅσακις ἐγίνοντο διπλωματικαὶ μεταβολαί, ὅτι τὸ μόνον κώλυμα διὰ τὴν ἔκτοτε προαγωγὴν του εἰς πρέσβυν ἦτο ἀκριβῶς ἡ ἀξία του.

— Ἐεῦρεῖς πῶς τῷπαθες σύ; εἶπε ποτὲ πρὸς αὐτὸν τὸν κ. Βλάχον. Ὅταν τὸν Σαράβα εἰς τὰς Καλάμας ἄλλοτε, ὅπου ἔπαιζε τόσῳ καλὰ *μπιλιάρδο*, ὥστε κανεὶς πλέον δὲν ἔπαιζε μαζὴ του καὶ ἔχασε ὁ ἄνθρωπος τὴ διασκέδασί του.

Ἄλλ' ἃς ἔλθωμεν εἰς τὸν ἄνδρα τῶν γραμμάτων. Ἡ φιλολογικὴ δραστηριότης τοῦ κ. Βλάχου δύναται, παραλειπομένης τῆς μεταφραστικῆς του παραγωγῆς, νὰ θεωρηθῇ τρισηπτάστατος. Ἐστράφη περὶ τὴν λυρικὴν ποιήσιν, τὴν συγγραφὴν κωμωδιῶν καὶ τὴν δημοσιογραφίαν. Ἄλλ' ἐν ταῖς τρισὶ ταύταις διακεκριμέναις φάσεσι παρενεβλήθη κατὰ περιόδους ὁ κριτικὸς διὰ διαφόρων μελετῶν, ὅτε μὲν ἀποκομίσας δάφνας, ὅτε δὲ ἀποδοὺς δικαιοσύνην εἰς ποιητὰς λησμονηθέντας, καὶ ἄλλοτε ἀναλαβὼν ἀγῶνα δεινὸν καὶ πείσμονα. Εἰς τὴν πρώτην περίοδον ἀνάγεται ἡ τῷ 1865 ἐν τῷ Ροδοκανκεῖῳ φιλολογικῷ ἀγῶνι βραβευθεῖσα πραγματεία του *Περὶ τοῦ ὁμηρικοῦ ζητήματος*, εἰς τὴν δευτέραν αἱ μελέται του περὶ *Παραγιώτου Σούτσου*, *Ἰωάννου Καρασούτσα*, *Γεωργίου Τερτζέτη* καὶ *Γεωργίου Χ. Ζαλοκώστα*, εἰς τὴν τρίτην δὲ ἡ περίφημος μετὰ τοῦ κ. Ἐμ. Ροΐδου ἔρις του περὶ ποιήσεως καὶ τοῦ παραγωγῶ ταύτης αἰτίου, ὅπερ οὗτος μὲν ἀνεύρισκεν ἐν τῇ περιβαλλούσῃ τὸν ποιητὴν κοινωνικῇ ἀτμοσφαιρᾷ, ἐκεῖνος δὲ ἐν τῇ ἐμπνεύσει, τῷ ἐγγενεῖ ἐκείνῳ σπινθῆρι, οὐτινος ἀνομίως ἔλαχον παρὰ τῆς φύσεως οἱ θνητοί.

Ὡς λυρικὸς ποιητὴς ὁ κ. Βλάχος ἐφάνη κλείσας τὸ στάδιόν του πρὸ δωδεκαετίας. Τῷ 1875 ἐξέδωκεν εἰς ἓνα τόμον τὰ καλλίτερα τῶν λυρικῶν του ποιημάτων καὶ ἔκτοτε ἔπαυσε γράφειν. Οἱ τελευταῖοι στίχοι του φέροντες τὴν χρονολογίαν ταύτην ἀπευθύνονται «τῷ φίλῳ Ἀχιλλεῖ Παράσχῳ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ποιήματός του *Νεκροῦ παράπορον*». Μετὰ τοῦ περιπαθοῦς λυρικοῦ μας εἶνε ἀληθές, ὅτι σπανίως συνηντήθη ὁ κ. Βλάχος ἐν τῇ ἀντιλήψει τῶν κύκλῳ ἀντικειμένων καὶ τῇ ἐκδηλώσει τῶν αἰσθημάτων, μίαν δ' ἐκ τῶν σπανίων περιστάσεων εἶνε αὕτη ἡ προκληθεῖσα ἐκ τοῦ μεγαγχολικοῦ ποιήματος ἐκείνου, ὅπερ καὶ εἰς τοῦτον ἐνέπνευσε μεγαλχο-

λικὰς τὰς τελευταίας δημοσιευθείσας στροφάς του. Κατὰ τὰ ἄλλα τὸ φιλολογικὸν στάδιον τῶν δύο ποιητῶν ὑπῆρξεν ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον καὶ μόνον ἀπαξ ἔσχε κοινὴν περιπέτειαν, ὅτε ὁ βασιλεὺς θέλων νὰ δείξῃ τὸ πρὸς τὴν νεωτέραν ἡμῶν φιλολογίαν ἐνδιαφέρον του ἀπέ- νειμε τῷ 1871 συγχρόνως εἰς ἀμφοτέρου ἀπὸ ἰδίας πρωτοβουλίας τὸν ἀργυροῦν σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος « διὰ τὰ φιλολογικὰ αὐτῶν ἔργα ». Ἦσαν ταῦτα τὰ πρῶτα, ἃν δὲν ἀπατῶμεθα, ἑλληνικὰ παράσημα, ἅτινα ἀπενέμοντο διὰ φι- λολογικὴν παραγωγὴν.

Ἄν κατὰ τὸ διάστημα τῆς τελευταίας δε- καετηρίδος ἐτόνισε καὶ πάλιν τὴν λύραν του ὁ ποιητὴς εἶνε ἄγνωστος. Ὁ διπλωμάτης ἐτήρη- σεν ἐπιμελῶς τὸ μυστικὸν τοῦτο καὶ ἴσως μάλι- στα ἀπενάρκωσε διὰ τοῦ παγεροῦ ἐπαγγέλμα- τὸς του τὴν θέρμην τοῦ ποιητοῦ, ἀκούμενος εἰς τὰς παλαιὰς δάφνας, ἃς καὶ ἐκ τοῦ ποιητι- κοῦ ἀγῶνος διὰ τῆς βραβευθείσης λυρικῆς συλ- λογῆς του *Ἐκ τῶν ἐνότων* ἀπεκόμισεν. Ἄλλ' ἐλπίζωμεν, ὅτι ἐπανερχόμενος νῦν ὡς πρέσβυς εἰς τὴν πόλιν ἐν ἧ ὡς σπουδαστὴς ἔγραψε τὴν *ροσταλγίαν* του δὲν θὰ περιορισθῇ γράφων μόνον διπλωματικὰς ἐνθέσεις, οὐδὲ θὰ λησμονήσῃ, ὅτι ἐκεῖ ἔφαλε τὰς περιπαθεστέρως λυρικὰς του στροφάς. Διότι χωρὶς νὰ ἐπιχειρήσῃ τις μετ' αὐτοῦ νέαν λογομαχίαν περὶ τοῦ γενῶντος τὴν ποιητικὴν ἔμπνευσιν αἰτίου, δὲν βλασφημεῖ ἐλ- πίζων, ὅτε εἶνε δυνατὸν ν' ἀνασκαλευσῶσιν αἱ ἀναμνήσεις τοῦ νεανικοῦ βίου τὸν ὑπὸ αἰθάλην κεκρυμμένον « ἐγγενῆ σπινθῆρα », εἰς ὃν καὶ μόνον ἀδιστακτικῶς πιστεύει ὁ κ. Βλάχος, ἐνῶ ἡ- δύνατο ἴσως νὰ παραδεχθῇ ἐπικουρικῶς καὶ τὴν περικυλοῦσαν ἀτμοσφαῖραν. Διότι αὐτὸς τοῦ- λάχιστον ἐγνώρισε τὴν ἐπήρειαν αὐτῆς ὅτε ἤρ- χισε γράφων ποιήματα, καθ' ἣν ἐποχὴν ἀνε- στρέφετο ὁμηλικὸς ποιητὰς ποτισμένους ρωμαν- τισμὸν, τοὺς ἀδελφοὺς Βυζαντίου καὶ τὸν Βερ- ναρδάκη, τὸν Λάκωνα καὶ τὸν Ματαράγκαν, τὸν ἀποθανόντα ἀδελφόν του Σπυρίδωνα καὶ τὸν Κλέωνα Ραγκαβῆν. Ἦτο τότε ἐποχὴ βυ- ρωνισμοῦ ἀκράτου καὶ ἐστιχούργουν πάντες οἱ νέοι, ἀποτυποῦντες εἰς τὰ πρῶϊμα τῆς Μούσης τῶν προϊόντα στυγνὴν μελαγχολίαν, φανταζό- μενοι εἰκόνας φρίκης καὶ προβλέποντες μελάνον καὶ ἀπαίσιον τὸ μέλλον. Εἶνε ἀληθές, ὅτι πάν- τες οἱ τότε νεοσσοὶ τοῦ Παρνασσοῦ ἀποκηρύτ- τουσιν σήμερον τὰς ὑστερικὰς ποιήσεις τῆς περιό- δου ἐκείνης, ἃν μὴ καὶ πάντα τὰ ποιητικὰ τῶν ἔργα, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀναιρεῖ τὸ γεγονός, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ κ. Βλάχος ἐπηρεαζόμενος τότε ἐκ τῆς πείρῃς ἀτμοσφαιρᾶς ἔγραψε τὸ ὑπ' αὐτοῦ βραδυτέρον ἀστόργως ἀποκηρυχθὲν ποίημα *Κλεόβουλος καὶ Ἀγγελικὴ*, ὅπερ καὶ εἰς τὸν τότε ποιητικὸν διαγωνισμὸν ἀπέστειλεν, ὅτε ὁ

κ. Κουμανοῦδης εἰσηγητὴς ὢν τῆς κρίσεως τοῦ ἀγῶνος μετ' ἐκπλήξεως ἀνεκάλυψεν, ὅτι ὁ ποιη- τὴς δὲν ἦτο καλὰ, καλὰ ἀποφασισμένος περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἥρωός του καὶ ἀπεκάλει τὸν Κλεόβουλον του Θεόδωρον πολλαχοῦ, πρὸς μεγί- στην τοῦ ἀναγνώστου σύγχυσιν. Καὶ ὁμως ἡ ἐ- ποχὴ ἐκείνη τοῦ αἰσθηματισμοῦ ἦτον ἴσως πολὺ ἀγνωτέρα τῆς ἐν ἧ ζῶμεν, καίτοι ὁ κύκλος τῶν νεαρῶν τότε ποιητῶν, οὓς ἀναφέραμεν, δὲν ἦτο φαίνεται ἀπηλλαγμένος τῆς νόσου τῆς νεολαίας τῆς σήμερον, τοῦ ἀφορήτου ἐγωῖσμοῦ. Διότι τε- θέντος ποτὲ εἰς ψηφοφορίαν τοῦ ζητήματος τίς ἐκ τῶν συντρόφων ἐκείνων ἦτο ὁ καλλίτερος ποιητὴς ἔλαβον πάντες ἀνὰ μίαν ψήφον ἑκα- στος... τὴν ἰδικήν του!

Εἰς τὴν ἐποχὴν ὁμως ἐκείνην τῶν ποιητικῶν τούτων φιλιῶν ὀφείλομεν ἐν τῶν ἀρίστων προϊόν- των τῆς Μούσης τοῦ κ. Βλάχου, τὴν προσφώνη- σιν τῷ Λαμαρτίνῳ, προταχθεῖσιν τῆς μετα- φράσεως τῶν *Ποιητικῶν μελετῶν* τούτου. Ἐν- ταῦθα δὲ λόγου παρεμπεισόντος ὀφείλομεν νὰ ὁ- μολογήσωμεν, ὅτι ὁ κ. Βλάχος καὶ ὡς μετα- φραστὴς ἀλλογλώσσων λυρικῶν ποιημάτων ἀ- νεδείχθη ὑπέροχος. Μετέφρασεν ἔργα τῶν ἀρί- στων ποιητῶν τῆς Ἑσπερίας, οὐχὶ δὲ μόνον ποιή- ματα τοῦ Λαμαρτίνου καὶ τοῦ Βίκτωρος Οὐγ- γῶ καὶ τοῦ Βερανζέρου ἐκ τοῦ γαλλικοῦ Παρ- νασσοῦ περιεβλήθησαν εὐπρεπὲς ἑλληνικὸν ἐν- δομα, ἀλλὰ καὶ τοῦ Βύρωνος καὶ τοῦ Κούπερ ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ, καὶ τοῦ Οὐλανδ καὶ τοῦ Σίλ- λερ καὶ τοῦ Γκάιτε καὶ τοῦ Ἀῖνε καὶ τοῦ Βύρ- γερ ἐκ τοῦ γερμανικοῦ. Τοῦ τελευταίου μάλι- στα τούτου ἡ *Λεονώρα* διατηρεῖ ἐν τῇ ἑλλη- νικῇ ἀξιοθαυμάστῳ ἀπαραιμείῳ τοῦ πρωτυ- τύπου τὴν καλλονήν.

Τοῦ λυρικοῦ ποιητοῦ εἶνε βεβαίως ἀνώτερος ὁ συγγραφεὺς κωμωδιῶν. Διότι μετ' ὅσα καὶ ἂν λέγωνται περὶ ἐλλείψεως πρωτοτύπων ἔργων διὰ τὴν ἑλληνικὴν σκηνήν, ἡ *Κόρη τοῦ παντοπώ- λου* θὰ παραμένῃ πάντοτε ἔργον τεχνικώτατον ὡς πλοκή, πιστὸν ὡς ἡθογραφία καὶ πλήρως ἀ- δόλου κωμικοῦ ἁλατος. Ἀλλὰ καὶ ὁ *Λοχαγὸς τῆς Ἑθνοφυλακῆς* ἔχει τὰ προτερήματα ταῦτα, ἴσως δὲ καὶ ὑπερτερεῖ ὡς πρὸς τὴν ζωηρότητα τῆς ἀπεικονίσεως τῶν ἡθῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης πάσας τὰς ἄλλας κωμωδίας τοῦ κ. Βλάχου. Ἡ κωμωδία αὕτη ἐβραβεύθη κατὰ τὸν ποιητικὸν διαγωνισμὸν τοῦ 1868, ὅτε ἡ ἐθνοφυλακὴ μέ- τας ἀρλεκινικὰς στολὰς τῆς καὶ τὰς μοναδικὰς ἐκλογὰς τῆς παρῆεν ἀφθονον ὑλικὸν πρὸς δια- κωμώδησιν, ὡς ἀντίθεσις δὲ παρὰ τὴν ἱλαρὰν ταύτην εἰκόνα ἐξετείνεται ἀνὰ πάσαν τὴν Ἑλ- λάδα ἡ τραγικὴ σκηνογραφία τῶν ἀστέγων γυναικοπαίδων, ἅτινα ἐκ Κρήτης ἐπλημύρουν τὰς ἀκτὰς ἡμῶν φεύγοντα τὴν ὀμότητα τοῦ τυραννοῦντος τὴν μάρτυρα νύμφην τῆς Μεσο-

γείου. Ὁ ποιητής ἐκμεταλλευθεὶς δεξιῶς τὴν κωμικὴν ὄψιν τῆς κοινοτάτης τότε φιλοδοξίας πρὸς ἀπόκτησιν τῶν χρυσῶν ἐπιτιμῶν τοῦ ἀξιωματικοῦ τῆς Ἐθνοφυλακῆς, ἀπεκόμισε μὲν ἐκ τοῦ ἀγῶνος τὴν δάφνην καὶ τὸ χιλιόδραχμον γέρας, διέθεσεν ὅμως τοῦτο ὑπὲρ τῶν κρητικῶν οἰκογενειῶν. Δύο ἄλλαι κωμωδίαὶ τοῦ κ. Βλάχου, ἡ *Γαμβροῦ πολιορκία* καὶ ἡ *Γάμος ἑνεκα βροχῆς* ἀγωνισθεῖσαι τῇ 1870 τὸν ποιητικὸν ἀγῶνα τῶν Ὀλυμπίων τοῦ Ζάππα ἔλαβον τὸν χρυσοῦν στέφανον, ὅστις εἶχεν ὀρισθῇ ὡς γέρας τότε.

Ἡ ἀπονομὴ τοῦ πολυτίμου βραβείου ἐγένετο ἐν τῇ θεάτρῳ μετὰ τὴν πανηγυρικὴν παράστασιν τῆς *Γαμβροῦ πολιορκίας*, ἥ δὲ ἐσπέρα ἐκείνη ἦτο ἀληθινῆς θρίαμβος διὰ τὸν ποιητὴν. Τὸ θέατρον ἦτο τόσον κατάμεστον, ὅσον οὐδέποτε πλέον εἶδον αἱ Ἀθηναί, ὅλον δ' ἐκείνο τὸ μέχρις ἀσφυξίας ἐστιβαρὲς ἐντὸς αὐτοῦ πλῆθος ἀνευφήμει τὸν στεφόμενον νικητὴν τοῦ ἀγῶνος ἐνθουσιωδῶς.

Παρόμοιον θρίαμβον ἐν ποιητικῷ ἀγῶνι, καίπερ ὅλως διαφόρου φύσεως, ἤρατο ὁ κ. Βλάχος διὰ τοῦ *Ἀρτιρόου* του. Τὸ ἔργον εἶνε μετάφρασις τῆς τραγωδίας τοῦ Παύλου "Αὔσε ὁ Ἀδριανός, μεταβαπτισθείσης, ἐστάλη δὲ εἰς τὸν ποιητικὸν διαγωνισμὸν τοῦ 1865 καὶ ἐκρίθη ὑπὸ γερμανομαθῶν κριτῶν ὡς ἔργον πρωτότυπον, ὑπεδείχθησαν μάλιστα τῇ ποιητῇ καὶ τὰ σφάλματα τοῦ ἔργου του. Ἐν τούτοις ἐκρίθη ὑπέρτερον τῶν λοιπῶν συναγωνιζομένων ἔργων καὶ ἐβραβεύθη. Ἡ μεγάλη αἵθουσα τοῦ Πανεπιστημίου ἦτον ὑπέρπληρος ἀκροατηρίου ἀναμεινόντος ἐν σιγῇ καὶ ἀνυπομονησίᾳ τὴν ἀποσφράγισιν τοῦ δελτίου, ἵνα ἀνευφημήσῃ τὸ ὄνομα τοῦ ποιητοῦ. Ἀλλ' ὁ πρῦτανος παρελθὼν τὸ βῆμα θραύει τὰς σφραγίδας τοῦ φακέλλου καὶ ἀναγινώσκει τὴν δῆλωσιν τοῦ κ. Βλάχου, ὅτι τὸ ἔργον εἶνε μετάφρασις. Ὁ ἐπακολουθήσας θόρυβος δὲν περιγράφεται. Οἱ κριταὶ ἐν συγχύσει καὶ ὑπὸ τὸ κράτος ἀγανακτήσεως διὰ τὸ κωμικὸν πάθημά των διατελοῦντες, ἀποφασίζουσιν ἐκεῖ, ἐπὶ τόπου, ἀμέσως, νὰ διανεύωσι τὴν δάφνην καὶ τὸ γέρας μεταξὺ τῶν δύο ἐπαινεθεισῶν λυρικῶν συλλογῶν. Ἀλλ' ὁποία ἡ ἐκπληξὶς αὐτῶν, ὅταν ἀνοιγέντος τοῦ δελτίου τῆς μιᾶς τῶν οὕτω παραπληρωματικῶς βραβευθεισῶν συλλογῶν εὐρέθη, ὅτι ποιητὴς ἦτο καὶ πάλιν ὁ κ. Βλάχος, αὐτὸς οὗτος ὁ ἐργάτης τῆς προηγηθείσης γελοιοποιήσεώς των. Τότε πλέον τὸ ἀκροατήριον ἦτο ἀκράτητον. Ἐξερράγη εἰς πάταγον εἰρωνείας καὶ ἐνθουσιώδεις ἀνευφημίας, ἐνῶ οἱ κριταὶ πικρόχολοι ἐξηφανίζοντο τῆς αἰθούσης. Τὴν ἐπιούσαν εἰς τούτων ἐπελάθετο δημοσιογραφικοῦ ἀγῶνος ἐναντίον τοῦ κ. Βλάχου, ὅστις ἀντεπεξῆλθε κρατερῶς. Ἀμφοτέρωθεν κατῆναλῶθη

πολλὴ δηκτικὴ εἰρωνεία, ἀλλ' ἡ τελευταία λέξις ἔμεινεν εἰς τὸν κ. Βλάχον ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ *Ἀρτιρόου*. Ὁ ἀγὼν ἔληξε σιγήσαντος τοῦ ἀντιπάλου κριτοῦ, ὅστις κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν ἦτο ὁ προκατόχος τοῦ κ. Βλάχου ἐν Βερολίνῳ κ. Ραγκαβῆς.

Ἀλλ' ἐὰν εὐρέθησαν ἀντίπαλοι ἕνεκα τοῦ *Ἀρτιρόου* οἱ δύο ἄνδρες, συνειργάσθησαν κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος μετὰ στοργῆς καὶ ζήλου ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς ἔχοντες τρίτον συνεργάτην τὸν κ. Δ. Βερναρδάκην. Ὁ πνευματωδέστατος πολιτικός μας Κουμουνοῦρος μεριμνῶν τότε περὶ τῆς προαγωγῆς τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς συνέστησεν ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν τριῶν τούτων εἰδικωτάτων ὄντως ἀνδρῶν, οἵτινες ἀκάματοι ἐγύμναζον ἡθοποιούς καὶ ἔγραφον συγχρόνως δραματικὰ ἔργα διὰ τὸ πτωχὸν μας θέατρον. Εἰς τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἑλληνικὴν σκηνὴν τῆς τριάδος ἐκείνης ὀφείλομεν τὴν μόρφωσιν τῶν καλλιτέρων ἡθοποιῶν ἡμῶν, — ὅσον ἂν ἀρνῶνται τοῦτο αὐτοὶ — καὶ τὸν πλουτισμὸν τοῦ δραματολογίου μας, ὅπερ ἔκτοτε ἔμεινε σχεδὸν στάσιμον. Ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῶν κκ. Ραγκαβῆ, Βερναρδάκη, Βλάχου παρίστανον τότε ἡνωμένοι εἰς ἓνα θίασον ὁ Σούτσας καὶ οἱ κκ. Ἀλεξιάδης, Ἀρνωτάκης, Ταβουλάραι μετὰ τῶν κυριῶν Πιπῖνας Βονασέρα καὶ Ἑλένης Χέλμη. Ἦτο δ' ἐπόμενον, ὅτι ὑπὸ τοιοῦτον ὄργανον ἤθελεν ἐξαφθῇ καὶ τῶν δραματικῶν ποιητῶν ὁ συγγραφικὸς ζήλος καὶ εἰς τὴν περίοδον ἐκείνην ὀφείλομεν παρὰ τὴν *Μερόπην* καὶ τὴν *Μαρίαν Δοξυπατρεῖ* τοῦ κ. Βερναρδάκη τὴν *Κόρην* τοῦ *Παυτοπόλου* τοῦ κ. Βλάχου καὶ τὰς ὁραίας μεταφράσεις τῶσαν ξένων δραματικῶν ἔργων.

Αἱ ὑπηρεσίαι τοῦ κ. Βλάχου πρὸς τὴν ἐγκαταλειμμένην ἐθνικὴν ἡμῶν σκηνὴν εἶνε τοιαῦται ὥστε δὲν γράφονται δι' ὀλίγων. Ζήσας ἐν τῷ κόσμῳ τῶν μεγάλων θεάτρων καὶ τῶν μεγάλων δραματικῶν καλλιτεχνῶν καὶ γαλουχηθεὶς οὕτως εἰπεῖν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Γκαϊτε, τοῦ Σίλλερ, τοῦ Λέσσιγ, τοῦ Σαίξπηρ, τοῦ Οὐγκώ, παρακολουθήσας δὲ ὅλην τὴν ἐξέλιξιν τῆς δραματικῆς ποιήσεως μέχρι τοῦ Δουμά υἱοῦ, καὶ τοῦ Σαρδοῦ, καὶ τοῦ "Αὔσε, ἓνα πόθον ἔτρεφε περὶ τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς, νὰ ἴδῃ τὴν τραγωδίαν καὶ τὴν κωμωδίαν ἀναζώσας ἐν τῇ κοιτίδι των κατὰ τὰς σημερινὰς ἀπαιτήσεις τοῦ κοινοῦ καὶ τὰ μεγάλα ἔργα τῶν νεωτέρων κλασικῶν τῆς Εὐρώπης ἀναβιβαζόμενα ἐπὶ σκηνῆς ἑλληνικῆς ὑπὸ ἡθοποιῶν μορφωμένων κατὰ τὰ πρότυπα τοῦ Δέβριεντ ἢ τοῦ Δέρριγγ, τῆς Φρήβ Βλουμάουερ ἢ τῆς Ρ. στόρη, τῶν μεγάλων τραγωδῶν τῆς Ἀγγλίας καὶ Γερμανίας ἢ τῶν ἐταίρων τῆς Γαλλικῆς Κωμωδίας. Ἰμελέτησε λοιπὸν καὶ ἐμόχθησε — μάτην, πεῦ — ὑπὲρ

τῆς ἑλληνικῆς σκηνῆς ὅσον ὀλίγιστοι καὶ ἐπὶ δακτύλων ἀριθμοῦμενοι. Τῆς δὲ ἀκριβοῦς γνώσεως, ἣν ἀπεταμίευσεν περὶ τῶν τῆς σκηνῆς καὶ τοῦ θεάτρου ἐν γένει περιφανὲς δείγμα ἔδωκεν ἐπ' ἐσχάτων, ὅτε ἡ σύγκλητος τοῦ ἐθνικοῦ πανεπιστημίου, προκειμένου νὰ μεταφρασθῇ καὶ παρασταθῇ ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς πεντηκονταετηρίδος αὐτοῦ ὁ *Οιδίπους Τύραννος* τοῦ Σοφοκλέους, εἰς αὐτὸν ἀπέβλεψε καὶ αὐτῷ ἀνέθηκε τὴν διεξαγωγὴν τῆς ὅλης ὑποθέσεως. Πάνυ δὲ δικαίως, διότι ἡ μετάφρασις καὶ παράστασις τῆς ἀθανάτου τραγωδίας ἀπῆται οὐχὶ μόνον βαθεῖαν ἑλληνομάθειαν καὶ γνῶσιν τοῦ βίου τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ τῆς σημερινῆς γλώσσης ἡμῶν δεξιότατον καὶ καλλολογικὸν χειρισμόν, καὶ ἔμπνευσιν ποιητικὴν, καὶ μουσικὴν μόρφωσιν οὐ τὴν τυχοῦσαν, πλήρη δὲ γνῶσιν τῆς σκηνῆς καὶ μέχρι τῶν τελευταίων λεπτομερειῶν τῆς διευθύνσεως αὐτῆς, καὶ ἀκριβῆ εἰδησιν περὶ τῶν δοξασιῶν, ὅσαι ὡς πρὸς τὴν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις σκηνικὴν διασκευὴν ὑπάρχουσι. Ταῦτα πάντα συνηνωμένα εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον οὐδεὶς ἄλλος ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν λογίων ἐκτός τοῦ κ. Βλάχου ἠδύνατο νὰ ἐπιδείξῃ. Ἡ ἐπιτυχία τῆς μεταφράσεως καὶ ὁ ἐν γένει διοργανισμὸς τῆς παραστάσεως μετὰ τῶν ἐπὶ τῆς μουσικῆς τοῦ Βέλλερμαν προσαρμοσθέντων καὶ ψαλέντων χορικῶν ἐνίκησε καὶ τῶν μάλλον δυσκόλων τοὺς δισταγμοὺς καὶ ὑπῆρξεν ἀληθὲς θρίαμβος τῆς ἀξίας καὶ ἱκανότητος τοῦ κ. Βλάχου.

Ἡ τελευταία ἐμφάνισις τῆς φιλολογικῆς αὐτοῦ παραγωγῆς εἶνε ἡ δημοσιογραφία. "Ὅτι ὁ κ. Βλάχος εἶνε ἐκ τῶν ἐξεχόντων παρ' ἡμῖν ἀριστοτεχνῶν τοῦ λόγου οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ, ἀλλ' ἠδύνατό τις ν' ἀμφιβάλλῃ περὶ τῆς δημοσιογραφικῆς του δυνάμεως ἴσα, ἴσα, διὰ τὴν πολλὴν τοῦ ὕψους του κορυφότητα. Ὁ ζῆσας καὶ ἐργασθεὶς ἐν δημοσιογραφικῇ γραφείῳ ὡς συντάκτης ἐφημερίδος γνωρίζει καλῶς, ὅτι δὲν ἀρκεῖ μόνῃ ἡ καλλιτέπεια διὰ νὰ πλάσῃ τινα δημοσιογράφον, ἀλλ' ἀπαιτεῖται πρὸς ταύτην πλήν τῆς παντοειδούς θετικῆς μαθήσεως καὶ φυσικόν τι χάρισμα, μεγάλως σπανίζον δυστυχῶς παρ' ἡμῖν, μεθ' ὅλην τὴν πληθύν τῶν αὐτοσχεδιῶν δημοσιογράφων, οἵτινες πληροῦσι κατὰ τὸ πλεῖστον τὰ γραφεῖα τῶν ἐφημερίδων ὑπὸ διαφόρους τίτλους *ρεπόρτερ*, *συνεργατῶν*, *συντακτῶν* καὶ εἰδικῶν μάλιστα διὰ πᾶσαν περίστασιν καὶ πᾶν θέμα, καὶ τὰς στήλας τῶν ὀργάνων τῆς κοινῆς γνώμης με παντὸς εἶδους δοκίμια ἡρτημένα οὐχὶ σπανίως δι' ἀμαθείας, στόμφου, ἀσυναρτησίας, καὶ δυσβαστάκτου γραφολογίας. Ἀλλ' ὁ κ. Βλάχος ἀναλαβὼν τὴν σύνταξιν τοῦ *Νεολόγου* καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ πολιτικὴ διαμάχη ἐν τῷ ἑσπερικῷ εἶχε δεινωθῇ, ἐξηγηριούτο δὲ τῶν κομ-

ματικῶν παθῶν ἡ ὁρμή, καὶ ἐσκαλεύετο τὸ πολίτευμα, ἐνῶ ἡ ἐπιμονὴ τῶν κυβερνώντων ἤ-ξανεν ὁσημέραι ἐπαισθητῶς τὸν ἄγριον σάλον, ἀπέδειξεν οὐχὶ μόνον σθένος ἑκτακτον, ἀλλὰ καὶ φρόνησιν ἀξιάγαστον. Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις τοῦ κορυφωθέντος πολιτικοῦ κλύδωνος ἐπρωτοστάτησεν εἰς τὴν κοινὴν τοῦ τύπου τῆς πρωτευούσης διαμαρτυρίαν, εἰς αὐτὸν δὲ ὀφείλει ἡ πολιτικὴ ἱστορία τῶν τελευταίων ἐτῶν καὶ τὴν λέξιν *σηλίτης* ὡς χαρακτηρισμὸν ἐκάστου μέλους τῆς παρανομούσης πλειονοψηφίας τότε τῆς βουλῆς.

Ἀλλ' ἐκ τοῦ δημοσιογραφικοῦ σταδίου τοῦ κ. Βλάχου ἡ *Ἑστία* δύναται νὰ καυχᾶται σήμερον, ὅτι ἔλαβε τὴν μερίδα τοῦ λέοντος. Ἐκ τῶν ιδρυτῶν αὐτῆς ὑπάρξας, παρέμεινεν ἐν τοῖς πιστοτάτοις καὶ τακτικωτάτοις αὐτῆς συνεργάταις ἀπὸ τοῦ πρώτου ἀριθμοῦ μέχρι σήμερον ἐπὶ δωδεκαετίαν ὅλην. Ἡ ἀναγραφή τῶν πρωτοτύπων ἔργων καὶ τῶν μεταφράσεων αὐτοῦ, δι' ὧν ἐτιμήθησαν αἱ στήλαι αὐταί, ἤθελεν ἀποτελέσει μακρὸν πῖνακα, ὀλίγοι δὲ ἀριθμοὶ αὐτῆς ἐξεδόθησαν μὴ περιέχοντες γραμμὰς τοῦ καλλιτεχνικοῦ καλάμου του. Τίς δ' ἄλλος ἠδύνατο νὰ χαιρετίσῃ τὴν ἀνάρρησιν αὐτοῦ ἐπὶ ἐν τῶν ὑψίστων ἀξιομάτων τῆς Πατρίδος ἐγκαρδιώτερον τῆς διευθύνσεως καὶ συντάξεως τῆς *Ἑστίας*. Μεθ' ὅλην ὅμως τὴν ἀπὸ μέσου ἡμῶν ἀπομάκρυνσιν του καὶ τὴν σύμφωνον πρὸς τὸν ἄκαμπτον χαρακτῆρά του ἀφοσίωσιν αὐτοῦ εἰς τὰ ἔργα τῆς δυσχεροῦς ἀποστολῆς, ἣν τῷ ἐνεπιστεύθη ἡ κυβέρνησις τοῦ ἔθνους παρὰ τῷ κραταιῷ καὶ δαφνοστεφεῖ τῆς Γερμανίας μονάρχη, ἡ *Ἑστία* δὲν θέλει στερηθῇ καὶ μακρόθεν τῆς πολυτίμου συνεργασίας του. Διότι δὲν εἶνε ἐκ τῶν φύσεων, αἵτινες σπαταλῶσιν ἀγόνως καὶ ἀσκοπῶς τὰς ὥρας τῆς σχολῆς των, αὐτὸς δ' ἐξοχὴν φίλεργος. «Ἐπανέρχεται τις πάντοτε εἰς τοὺς πρώτους ἔρωτάς του», εἶπε θαυμασιῶς ψυχολογῶν Γάλλος ποιητής. Ἐν τῇ καρδίᾳ δὲ τοῦ κ. Βλάχου ὁ μὲν βαθύτερος ἔρος ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν ἡ φιλολογικὴ ἐργασία, εἰς δ' ἐκ τῶν πρώτων εὐτυχῶς καὶ ἡ *Ἑστία*.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ Ν. ΡΟΥΚΗΣ.

Εὐκολώτερον εἶνε νὰ ἔχῃ τις καθαρά χειρό-
κτια ἢ καθαράς χεῖρας.

Πρὸς πρόοδον ἐν τῷ κόσμῳ εἶνε ἐνίοτε πολὺ
περισσότερον ἀναγκαῖα μικρά τις δόσις ἐγωῖ-
σμοῦ παρὰ στατῆρες ὅλοι γνώσεων καὶ δυνά-
μειος.